

4.7.2007

Dnro 3417/4/05

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Jukka Lindstedt

Esittelijä: Oikeusasiamiehensihteeri Mikko Eteläpää

MIELENOSOITUKSEN SIIRTÄMINEN JA SIITÄ KÄYTY NEUVOTTELU SEKÄ KIRJALLINEN SIIRTÄMISPÄÄTÖS

1 KANTELU

Kantelija pyysi 16.11.2005 sähköpostilla saapuneessa kirjeessään oikeusasiamiestä tutkimaan Helsingin kihlakunnan poliisilaitoksen Itäkeskuksen poliisipiirin komisarion menettelyä 5.11.2005 mielenosoituksen siirtämisessä Kulosaareissa Helsingissä.

Kantelijan mukaan komisario määräsi Oikeutta Eläimille -yhdistyksen järjestämän mielenosoituksen paikkaa siirrettäväksi Kulosaaren puistotie 12:n kohdalla olevalta jalkakäytävältä ja Lautturinkuja 3:n kohdalla olevalta parkkipaikalta Itäväylän ylittävälle sillalle. Määräyksen välitti kantelun mukaan poliisipartio. Kantelun mukaan siirtokäskey on annettu neuvottelematta asiasta kokouksen yhteyshenkilön eli kantelijan kanssa.

Kantelija arvosteli myös sitä, että komisario ei kantelijan pyynnöstä huolimatta antanut siirrosta kirjallista päätöstä. - - -

- - -

3 RATKAISU

3.1 Mielenosoituksen siirtäminen

Oikeusohjeet

Perustuslain 13 §:n 1 momentin mukaan jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Pykälän 3 momentin mukaan tarkempia säännöksiä kokoontumisvapauden ja yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla.

Kokoontumislain 10 §:n 2 momentissa säädetään, että jos yleisen kokouksen järjestäminen ilmoitetussa paikassa vaarantaa ihmisten turvallisuutta, aiheuttaa huomattavaa haittaa ympäristölle tai vahinkoa omaisuudelle, häiritsee kohtuuttomasti sivullisia tai liikennettä taikka valtiovierailuun tai julkisyhteisön

järjestämään kansainväliseen kokoukseen kuuluvaa tai suojelun tarpeeltaan niihin rinnastettavaa tilaisuutta, poliisi voi yhteyshenkilön kanssa neuvoteltuaan osoittaa kokouksen siirrettäväksi toiseen, kokouksen tarkoituksen kannalta sopivaan paikkaan. Pykälän 4 momentin mukaan poliisi voi ryhtyä tässä pykälässä mainittuihin toimenpiteisiin ilman neuvottelua yhteyshenkilön kanssa, jos yhteyshenkilö ei ole tavoitettavissa.

Saatu selvitys

Komisarion selvityksen mukaan mainittu yhdistys järjesti vuoden 2005 aikana mielenosoituksen ko. paikalla yhteensä 27 kertaa. Aluksi mielenosoitukset pidettiin Kulosaaren puistotie 12:n edustalla ja Lautturinkuja 3:n kohdalla olevalla hiekkakentällä, mutta jatkuvat mielenosoitukset aiheuttivat sen, että mielenosoituksen kohteena ollut perhe ja heidän naapurinsa vaativat poliisilta toimenpiteitä mielenosoituksista aiheutuvan jatkuvan kotirauhan häirinnän vuoksi. Tämän vuoksi Itäkeskuksen poliisipiirissä tehtiin 13.8.2005 päätös, jonka mukaan mielenosoituspaikka siirrettiin Kulosaaren puistotie 12:n ja Kulosaarentien väliselle Itäväylän ylittävälle sillalle. Uudesta paikasta oli etäisyyttä alkuperäiseen paikkaan poliisin mukaan noin 50 metriä ja suora näköyhteys.

Ratkaisua tehdessään poliisi komisarion selvityksen mukaan punnitsi perusoikeuksiksi säädettyjä kotirauhaa ja kokoontumis- sekä sananvapautta. Komisarion näkemyksen mukaan alkutilanteessa em. perusoikeudet ovat tasavertaisia, mutta mitä useammin mielenosoituksia järjestetään samalla paikalla samasta aiheesta, sitä selvemmin käy mielenosoituksen kohteille ja myös ympäristössä asuville sivullisille selville mielenosoittajien tahto ja toistuvuudesta sekä pitkittymisestä seuraa se, että perusoikeutena kotirauhan suoja korostuu. Komisarion mukaan 15.8., 16.8. ja 17.8. järjestettyjen mielenosoitusten ilmoittajina toimineille henkilöille kerrottiin mielenosoituspaikan siirtämisestä ja määräyksen perusteista. Komisarion mukaan pääasiallisena mielenosoituksen ennakoilmoittajana toimi kantelija. Selvityksessä ei oteta kantaa siihen arvosteluun, että ennen siirrosta päättämistä asiasta ei neuvoteltu yhteyshenkilön kanssa.

Kannanotto

Kokoontumislakia koskevassa hallituksen esityksessä (HE 145/1998 vp) lain 10 §:n 2 momentissa mainittua häiriötä, joka saattaisi oikeuttaa mielenosoituspaikan siirtämiseen, kuvailtiin seuraavasti: "Häiriötä sivulliselle voisi puolestaan aiheutua kohtuuttomasta kotirauhan, työnteon tai elinkeinon harjoittamisen häiritsemisestä. Edellytyksenä kuitenkin on, että häiriön voidaan katsoa objektiivisin perustein ylittävän kohtuuden rajat. Kohtuuttomuuden arviointiin vaikuttaisi muun muassa häiriön jatkuvuus tai säännöllisyys." Esitystä koskevassa mietinnössään eduskunnan perustuslakivaliokunta (PeVM 13/1998 vp) totesi, että kokouksen siirtämisvaltuuden käyttöä harkittaessa tulee valiokunnan mielestä ottaa asianmukaisesti huomioon se, että kokouksen järjestäminen juuri määrätystä paikasta tietyssä aikana voi olla kokoontumisen tarkoituksen oleellinen osa ja että kokouksen siirtäminen toisaalle voi heikentää tällöin merkittävästi kokoontujien ilmaisemien mielipiteiden tehoa ja painoarvoa.

Tiedossani on, että Helsingin käräjäoikeus on tuominnut (6.2.2007, 07/1295, Asiano: R 06/9216) eräitä henkilöitä muun muassa kotirauhan rikkomisesta ajalla 6.5.2005–31.1.2006. Tuomion perustelujen mukaan kotirauhan rikkominen olisi tapahtunut tässä kantelussa tarkoitetuissa mielenosoituksissa. Tuomio ei ole lainvoimainen. Tuomio ja edellä hallituksen esityksessä lausuttu huomioon ottaen ja kun asia em. häiriön osalta tulee kuitenkin vielä hovioikeuden arvioitavaksi, en katso aiheelliseksi lausua asiasta enempää. Vakiintuneesti on katsottu, että jos jokin asia on vireillä tuomioistuimessa, oikeusasiamies ei puutu asiaan. Sinänsä kokoontumislaisissa tarkoitettun häiriön ja rikoslain kotirauhan rikkomista koskevan häiriön tunnusmerkit eivät liene yhtenevät.

Mitä tulee kokoontumislain 10 §:n 4 momentin mukaiseen etukäteisneuvotteluun, totean seuraavaa.

Saaduissa selvityksissä ei ole otettu kantaa kantelussa esitettyyn arvosteluun siitä, että ennen siirrosta päättämistä asiasta ei ole laissa edellytetyin tavoin neuvoteltu yhteyshenkilön kanssa. Pidän sen vuoksi riittävästi selvitetynä, että tällaista neuvottelua ei ole käyty. Selvityksistä sen sijaan käy ilmi, että yhteyshenkilö on ollut poliisin tiedossa. Komisarion selvityksen mukaan päätös siirrosta oli hänen ja erään toisen komisarion. Poliisipiirin johtajan mukaan päätöksen asiassa teki komisario.

Asiaa koskevan hallituksen esityksen mukaan neuvottelun tarkoituksena on se, että kokouksen järjestäjän kanta otettaisiin asiassa huomioon.

Katson, että asiassa on menetelty virheellisesti siinä, että ennen siirrosta päättämistä asiassa ei neuvoteltu tiedossa olevan kokouksen järjestäjän kanssa. Sen vuoksi asiassa jäi toteutumatta lain tavoite, jonka mukaan asiasta päätettäessä tulisi olla tiedossa kokouksen järjestäjän näkemys siirtoon. Kun siirtoon on mahdollisesti ollut edellä kerrotuin tavoin peruste ja kun kysymyksessä olevasta neuvottelusta ei laissa ole tarkempia säännöksiä, pidän riittävänä, että saatan edellä lausumani käsityksen poliisin tietoon. Koska poliisipiirin johtajan selvityksen mukaan päätöksen asiassa teki komisario, osoitan käsitykseni virheellisestä menettelystä hänelle.

3.2

Kirjallisen päätöksen antaminen

Oikeusohjeet

Kokoontumislain 28 §:n 1 momentin mukaan tämän lain nojalla tehtyyn poliisin päätökseen haetaan muutosta siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään.

Hallintolainkäyttölain 5 §:n 1 momentin mukaan päätöksellä, josta saa valittaa, tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta.

Saadut selvitykset

Saaduissa selvityksissä on esitetty näkemys, jonka mukaan poliisin ei tarvitsisi antaa siirtopäätöksestä kirjallista päätöstä; perusteiden suullinen ilmoittaminen riittäisi.

Kannanotto

Asiaa koskevassa hallituksen esityksessä muutoksenhakua koskevan lainkohdan perusteluissa todetaan, että pykälän 1 momentin nojalla valituskelpoisia olisivat lähinnä lakiehdotuksen 10, 15, 16 ja 20 §:n nojalla tehdyt poliisin päätökset. Oikeuskirjallisuudessa on todettu, että valituskelpoisia olisivat päätökset, jotka koskevat esimerkiksi kokouspaikan siirtoa, yleisötilaisuuden järjestämistä kirkollisena juhlapäivänä koskevaa poikkeuslupaa, yleisötilaisuuden järjestämisen ennakkokieltoa, vastuuvakuutuksen määräämistä tai muita, lain 20 §:n nojalla annettuja määräyksiä (Pohjolainen–Majuri: Kokoontumisvapaus, 2000, s. 242–243). Edellä kerrotuilla perusteilla pidän selvänä, että kyseessä on ollut laissa tarkoitettu muutoksenhakukelpoinen päätös. Mainitussa teoksessa todetaankin, että vaikkei ratkaisulla enää olisikaan vaikutusta itse tilaisuuden järjestämiseen (koska valituksen käsittely tilaisuuden aiotun järjestämisajankohdan jälkeen saattaa olla turhaa järjestäjän oikeuksien toteutumisen kannalta), tulee järjestäjällä näissäkin tapauksissa olla oikeus saattaa poliisin toiminta jälkikäteen tuomioistuimen arvioitavaksi.

Valituksen tekeminen edellyttää kirjallista päätöstä. Sen vuoksi suullisesti annetut valituskelpoiset päätökset on annettava pyydettyä kirjallisesti ja niihin on liitettävä valitusosoitus. Valitusaika luetaan hallintokäyttölain 22 §:n mukaan päätöksen tiedoksisaannista.

Katson komisarion menetelleen virheellisesti siinä, että hän ei ole antanut kantelijalle tämän pyynnöstä huolimatta kirjallista päätöstä kokouspaikan siirrosta. Edellä mainituilla perusteilla hänen olisi tullut käsitykseni mukaan antaa päätöksensä kokouspaikan siirrosta kirjallisena valitusosoituksin varustettuna, kun päätöstä häneltä pyydettiin. Saatan käsitykseni komisarion virheellisestä menettelystä hänen tietoonsa.

3.3

"Uhkailu sakoilla ja putkalla"

Selvitysten mukaan komisario on kysyttäessä kertonut, mitä voi tapahtua, jos poliisin käskyä kokouspaikan siirrosta ei noudateta. Selvitysten mukaan hän on lähinnä selostanut, mitä menettelyvaihtoehtoja poliisilla lain mukaan tilanteessa on. Saatu selvitys on ristiriidassa sen kanssa, mitä kantelussa on esitetty. Käsitykseni mukaan tähän ristiriitaan ei ole käytettävissä olevin keinoin saatavissa lisäselvitystä, joten asia ei anna aiheutta toimenpiteisiin.

4

TOIMENPITEET

Saatan edellä kohdassa 3.1 ja 3.2 esittämäni käsityksen komisarion virheellisyydestä hänen tietoonsa. Tässä tarkoituksessa lähetän hänelle jäljennöksen tästä päätöksestäni.